

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
(повна назва інституту або факультету, для студентів якого викладається навчальна дисципліна)

Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій
(повна назва кафедри викладання навчальної дисципліни)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

іноземної філології та соціальних комунікацій

_____ (підпис)

Медвідь О.М.
(прізвище, ініціали)

“ _____ ” _____ 2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Етнопсихологія

(назва навчальної дисципліни)

Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр
(бакалавр, спеціаліст, магістр)

Напрямок підготовки 053 «Психологія»
(шифр та назва напрямку підготовки (із зазначенням за необхідності фахового спрямування) або шифр та назва спеціальності)

Форма навчання денна
(денна, вечірня)

ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

обов'язкова
(обов'язкова, за вибором ВНЗ, за вибором студента)

Семестр викладання	Загальний обсяг, годин/кредит.	Аудиторні заняття, годин				Самостійна робота студента, годин				Форма контролю ісп. (д/зал.)
		Всього	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	Всього	тому числі			
							ІРС під керівн. викладача	Інд. завданн я. вид / обсяг	Самостій не опрацюва ння матеріалу	
2	150/5	48	32	16	-	102	-	-	-	ПМК

Розробник: ст. викладач Павленко В.П.
(вказати авторів, їх наукові ступені та посади)

Затверджено на засіданні кафедри, протокол № _____ від « _____ » _____ 2017 р.

Суми – 2017 р.

Програма вивчення навчальної дисципліни за вибором ВНЗ «Етнопсихологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» напрямку «Психологія»

ВСТУП

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Етнопсихологія» є психологічні особливості нації (етносу, народу) та її представників; закономірності, джерела та чинники змін національної (етнічної) свідомості й самосвідомості, національний характер та ментальність, механізми національної ідентифікації та етнічної стереотипізації; психологія міжнаціональних (міжетнічних) відносин.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Етнопсихологія» належить до циклу передбачених для даної спеціальності психологічних дисциплін, зокрема – «Соціальної психології», знання яких вона застосовує і розвиває, розглядаючи національні особливості реагування, мислення та поведінки; але в цьому розгляді вона залучає ще матеріал крос-культурних досліджень в рамках «Культурології» та «Етнографії», матеріал щодо історичної долі окремих народів із історичних та політичних наук, а також історіософське осмислення цього матеріалу в рамках «Філософії».

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі навчального плану: навчальна дисципліна базується на знаннях і вміннях, отриманих студентами в процесі вивчення блоку гуманітарних, природничо-наукових дисциплін та дисциплін професійно-практичної підготовки, зокрема: : «Вступ до спеціальності», «Загальна психологія», «Історія психології», «Соціальна психологія», «Історія», «Філософія», «Соціологія», «Політологія», а також інших дисциплін професійної та практичної підготовки.

МЕТА

1.1. Мета і завдання викладання дисципліни

Метою дисципліни є підвищення компетентності студентів у галузі вивчення етнічної свідомості та самосвідомості, підготовка їх до діяльності в умовах зростаючої міжетнічної взаємодії в усіх сферах життя, а також набуття первинних практичних навичок професійної діяльності у взаємодії із представниками інших національних культур.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

– надати базові знання про сутність, особливості, проблеми та тенденції розвитку етнічної психології та етносу взагалі, про розвиток цієї навчальної та наукової дисципліни у світі та в Україні;

– надати базові знання про психологічні особливості етносу на різних етапах його розвитку, про закономірності, джерела та чинники змін національної свідомості й самосвідомості, національний характер та ментальність, механізми національної ідентифікації та етнічної стереотипізації, психологію міжетнічних відносин, про базові теоретичні концепції та підходи щодо цих питань;

– сформулювати у студентів первинні практичні навички щодо застосування одержаних теоретичних знань для аналізу особливостей національної психології різних країн і народів, а також для врахування цього в ході професійної діяльності, зокрема – у взаємодії із представниками інших національних культур.

1.3. У результаті вивчення дисципліни студенти повинні отримати знання:

– базових понять (психічний склад етносу, архетипи, ментальність, національний характер, національна свідомість, етнічна самосвідомість, стереотипи самосприйняття та міжнаціонального сприйняття) та базових підходів до визначення поняття «етнопсихологія» та «етнос»;

- особливостей національної політики різних країн, методів вирішення міжнаціональних конфліктів, законодавчої бази щодо правового захисту та культурного розвитку національних меншин, шляхів державної та недержавної організації цього захисту та розвитку в Україні та світі;
- етапів становлення, тенденцій та проблем розвитку етнопсихології та етносів у світі та в Україні, змісту основних теорій та концепцій етнопсихології;
- методів та процесів культурного обміну та досягнення порозуміння представників різних етнічних груп в умовах толерантної та конфліктної їх взаємодії (переговорів, медіації);
- методів аналізу стану та напрямів розвитку етнічної психології та міжнаціональної взаємодії окремих народів, а також прикладного аналізу національної політики;
- видів етнічного конфлікту та стадій його розвитку, стратегій поведінки та шляхів подолання етнічного конфлікту;
- етнопсихологічних особливостей ділового й неформального спілкування;

в м і н н я:

- застосовувати одержані знання для проведення наукового аналізу стану й напрямів розвитку національної психології та міжнаціональної взаємодії окремих народів;
- проводити психологічні та соціологічні дослідження цих процесів;
- аналізувати отримані результати та розробляти рекомендації для прийняття правових та управлінських рішень;
- реалізувати заходи, пов'язані із організацією культурного обміну та досягнення порозуміння між етнічними групами;
- виявляти об'єктивні причини й суб'єктивні умови виникнення міжнаціональних конфліктів, їх рівень та етап розвитку, а також планувати найефективніші методи їх вирішення;
- уміти працювати з окремими етнічними групами чи особами, які потребують чи можуть потребувати соціального захисту та допомоги.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

Програма навчальної дисципліни складається з одного змістового модуля.

ПРОГРАМА

Тема 1. Етнопсихологія та її теоретичні концепції

Мета, зміст, методи навчання та регламент навчальної дисципліни. Етнопсихологія та інші галузі знань (етнографія, демографія, антропологія, культурологія, історія, соціологія, фольклористика). Основні етапи розвитку уявлень про предмет етнопсихології. Гуманістична та прикладна спрямованість етнопсихології. Психологічна антропологія. Когнітивна антропологія, соціальна структура і особистість. Культурна обумовленість сприйняття, пам'яті, мотивацій. Інтелект у різних культурах. Сучасні антропологічні теорії культури. Сучасні теоретичні дослідження в етнопсихології - теорія установки, психологія етнічної поведінки. Етнопсихологія в сучасній Україні: основні представники і школи.

Література [5, 6, 7, 8, 10]

Тема 2. Методологічні основи та особливості дослідження ментальності

Методологічні принципи. Загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Методи суміжних дисциплін. Крос-культурне психологічне дослідження. Спостереження (метод «підбору рис», метод «вільного описування»), етнопсихологічні програми (анкетування, опитування). Моделі виміру етнічної ідентичності. Способи виміру соціальної та культурної дистанції. Історичний аспект формування етнопсихологічних методів дослідження. Моделювання. Експеримент. Конкретні експериментальні методики. Вивчення етнічної свідомості та етнічних стереотипів. Використання асоціативного експерименту в етнопсихології. Шкала соціальної дистанції Е. Богардуса та її модифікований варіант. Метод інтерв'ю як засіб побудови моделі етнічних ситуацій.

Література [1, 2, 4, 5, 9, 11]

Тема 3. Поняття про етнос, націю, національну ідею та етнічну психологію

Психологічна сутність основних понять етнопсихології: етнос, нація, психічний склад, етнічні стереотипи, етнічні конфлікти, національний характер, етноцентризм тощо. Місце окремих факторів у формуванні особливого психічного складу етносу. Фактори, що сприяють етногенезу (територія, суспільне виробництво, світосприйняття, кривість, мова, релігія). Психологічний фактор етногенезу. Психологічні функції етнічного колективу. Поняття етнічної спільності, етнічної групи, особливості їх внутрішніх процесів із психологічної точки зору. Види етнічних процесів. Психічний склад етносу. Розуміння етнічної культури, як адаптації. Специфічні та неспецифічні захисні механізми етносу. Поняття свідомого та позасвідомого в етнопсихології. Колективні та соціальні установки. Етнічні константи. Етнічна картина світу. Визначення поняття «ментальність». Емоційний (емотивний), пізнавальний (когнітивний) та поведінковий (конативний) компоненти ментальності, їх головні функції.

Соціально-психологічна сутність поняття «нація». Основні етнічні та культурологічні ознаки нації. Психологічна характеристика національного характеру. Поняття маргінальності в етнопсихології. Причини маргіналізації. Поняття про національну ідентифікацію. Сучасні процеси національного та державного будівництва. Соціально-психологічна та культурологічна сутність нації. Поняття «національний характер», його дослідження (Р. Бенедікт, Е. Фромм, Е. Еріксон, Д. Клакхон).

Література [3, 4, 5, 8, 10, 11]

Тема 4. Вивчення етнічної свідомості та самосвідомості

Психологічні характеристики основних ознак етнічної самосвідомості (усвідомлення етнічної спільності, особливих етнопсихологічних рис, особливостей етнічної культури; усвідомлення себе як суб'єкта етнічної спільності; соціально-моральна самооцінка; етнічна самоідентифікація). Етнічна самосвідомість як умова гармонізації та розвитку етносу.

Загальний підхід до вивчення особливостей українського етносу. Екологічний чинник у формуванні етносу. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Вплив геополітичного чинника на український національний характер. Історичний фактор у формуванні української самосвідомості. Релігія як фактор формування українського

етносу. Сім'я і формування українського національного характеру.

Література [1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 13]

Тема 5. Етнічні стереотипи та міжетнічна взаємодія

Різновиди етнічних стереотипів. Соціальна та каузальна атрибуція. Сутність етнічних стереотипів. Етнічні стереотипи як складова соціальних стереотипів. Визначення та походження поняття «стереотип». Основні соціальні функції стереотипів. Визначення поняття «етностереотип». Методи вивчення етнічних стереотипів (методика «вивчення семантичного диференціалу», методика «багатоскладової ідентифікації»). Психологічні механізми засвоєння соціотипової поведінки (соціалізація, наслідування, ідентифікація). Етноцентризм, його ознаки та умови виникнення. Етноцентризм та націоналізм. Роль засобів масової інформації у формуванні стереотипів. Національні особливості комунікації як семіотична проблема.

Зв'язки етнічної групи з навколишньою природою (стереотипи навколишньої природи). Зв'язки етнічної групи з її культурним оточенням (символи соціального оточення «культурний шок», симптоми «культурного шоку» негативні та позитивні сторони «культурного шоку»). Міграція і міжкультурна взаємодія. Механізми та рівні соціально-психологічної адаптації мігрантів.

Еволюція й особливості етнічних норм поведінки в історії культури. Жести й міміка як культурні феномени. Особливості знайомства, звернення, привітання у різних народів та їх урахування в міжетнічному спілкуванні. Ділове листування, телефонні розмови, відправлення телеграм і факсів. Подарунки закордонним діловим партнерам. Діловий етикет у різних країнах.

Література [3, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12]

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ КУРСУ

Т е м а	Загальний обсяг, годин	Лекції, годин	Практичні (семинар.) заняття, годин	Лабораторні роботи, годин	Самостійне опрацювання матеріалу (у тому числі ІРС), годин	Індивід. завдання, годин
Тема 1. Етнопсихологія та її теоретичні концепції	30	8	4		22	
Тема 2. Методологічні основи та особливості дослідження ментальності.	30	6	2		20	
Тема 3. Поняття про етнос, націю, національну ідею та етнічну психологію.	30	6	4		20	
Тема 4. Вивчення етнічної свідомості та самосвідомості.	30	6	4		20	
Тема 5. Етнічні стереотипи та міжетнічна взаємодія.	30	6	2		20	
Всього по модульному циклу	150	32	16		102	

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

Тема 1. Етнопсихологія та її теоретичні концепції

1. Основні етапи розвитку уявлень про етнопсихологію. Психологічна антропологія.
2. Культурна обумовленість сприйняття, пам'яті та мотивації. Інтелект у різних культурах.
3. Сучасні антропологічні теорії культури.
4. Крос-культурні та когнітивні дослідження в етнопсихології.
5. Етнопсихологія в сучасній Україні: основні представники і школи.

Рекомендована література: [5, 6, 7, 8, 10]

Тема 2. Методологічні основи та особливості дослідження ментальності

1. Загальнонаукові та спеціальні методи і принципи досліджень.
2. Крос-культурне психологічне дослідження.
3. Кількісні та якісні методи дослідження етнічної ідентичності.
4. Способи виміру соціальної та культурної дистанції. Шкала соціальної дистанції Е. Богардуса.
5. Асоціативний експеримент в етнопсихології. Метод інтерв'ю як засіб побудови моделі етнічних ситуацій.

Рекомендована література: [1, 2, 4, 5, 9, 11]

Тема 3. Поняття про етнос, націю, національну ідею та етнічну психологію

1. Етнос, нація, народ. Види етнічних процесів та фактори, що сприяють етногенезу.
2. Психічний склад етносу: ментальність, характер, соціальні установки, етнічні стереотипи та традиції, етнічна картина світу, захисні механізми етносу.
3. Емоційний (емотивний), пізнавальний (когнітивний) та поведінковий (конативний) компоненти ментальності.
4. Соціально-психологічні та культурологічні ознаки нації.
5. Поняття «національний характер» та історія його дослідження (Р. Бенедікт, Е. Фромм, Е. Еріксон, Д. Клакхон).

Рекомендована література: [3, 4, 5, 8, 10, 11]

Тема 4. Вивчення етнічної свідомості та самосвідомості

1. Психологічні характеристики основних ознак етнічної самосвідомості та самооцінки.
2. Еволюція та рівень самосвідомості. Національна ідентифікація.
3. Історичний, екологічний та політичний чинник у формуванні етносу.
4. Підходи до вивчення особливостей українського етносу.
5. Вплив історичного, геополітичного та релігійного чинника на український національний характер.

Рекомендована література: [1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 13]

Тема 5. Етнічні стереотипи та міжетнічна взаємодія

План

1. Сутність, різновиди та функції етнічних стереотипів.
2. Етноцентризм та націоналізм, їх ознаки та умови виникнення.
3. Психологічні механізми засвоєння соціотипової поведінки (соціалізація, наслідування, ідентифікація).
4. Міграція та міжкультурна взаємодія.
5. Еволюція й особливості етнічних норм поведінки в історії культури.

Рекомендована література: [3, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12]

Питання для самостійної роботи студентів:

1. Етнопсихологія в сучасній Україні: основні представники і школи.
2. Моделі виміру етнічної ідентичності.
3. Розуміння етнічної культури як адаптації.
4. Поняття «національний характер», його дослідження.
5. Механізми усвідомлення себе як суб'єкта етнічної спільності.
6. Чинники і моделі національної ідентичності.
7. Роль засобів масової інформації у формуванні етнічних стереотипів.
8. Вплив геополітичного чинника на український національний характер.
9. Механізми соціально-психологічної адаптації мігрантів.
10. Розуміння дистанції в етнічному спілкуванні.

Рекомендована література: [3, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12]

11. Методи навчання

Для оцінки й вибору методів навчання слід використовувати низку наявних класифікацій, здійснених на основі різних засад:

- за джерелом знань (виокремлюють словесні, наочні й практичні методи, тому що інших джерел, крім слова, образу й досвіду, не існує);

- за відповідним етапом навчання, на кожному з яких розв'язують специфічні завдання (орієнтація на методи підготовки тих, кого навчають, до вивчення матеріалу, що передбачає пробудження інтересу, пізнавальної потреби, актуалізацію базових знань, необхідних умінь і навичок; та методи вивчення нового матеріалу; та методи конкретизації й поглиблення знань, набування практичних умінь і навичок, які сприяють використанню пізаного; та методи контролю й оцінки результатів навчання);

- за способом керівництва навчальною діяльністю безпосередні або опосередковані (виокремлюють методи пояснення педагога й різноманітні методи організації самостійної роботи студентів);

- за логікою навчального процесу (опора на індуктивні й дедуктивні, аналітичні й синтетичні методи);

- за дидактичними цілями виокремлюють методи організації діяльності тих, кого навчають, методи стимулювання діяльності, наприклад, конкурси, змагання, ігри, заохочення й інші методи перевірки й оцінки.

12. Методи та форми контролю

Сучасна дидактика виділяє наступні методи контролю: методи усного контролю, методи письмового контролю, методи практичного контролю, дидактичні тести, спостереження, методи графічного контролю, методи програмованого і лабораторного контролю.

Відповідно до вимог регламенту навчального процесу для успішного засвоєння знань студентами та об'єктивного їх оцінювання здійснюється:

- систематичний поточний контроль знань** здійснюється під час семінарських і практичних занять у формі вибіркового усного опитування та тестових завдань, підготовки доповідей за темою заняття, доповнень до доповідей, участі в обговоренні, презентації самостійних завдань;

- модульний контроль** організовано у формі стандартизованого опитування за теоретичними питаннями, написання студентами поточних письмових тестових завдань, практичних завдань за змістовними модулями;

- оцінювання рівня виконання індивідуальної роботи** проводиться на основі перевірки змісту роботи та її захисту у формі доповіді, реферату;

- індивідуальне завдання** перевіряється на відповідність оформлення згідно з вимогами, а також на повноту, ґрунтовність матеріалу, наявність цікавих фактів та прикладів, висновків.

Контрольні запитання

Модуль-контроль (залік)

1. Основні етапи розвитку уявлень про етнопсихологію. Психологічна антропологія.
2. Культурна обумовленість сприйняття, пам'яті та мотивації. Інтелект у різних культурах.
3. Сучасні антропологічні теорії культури.
4. Крос-культурні та когнітивні дослідження в етнопсихології.
5. Етнопсихологія в сучасній Україні: основні представники і школи.
6. Загальнонаукові та спеціальні методи і принципи досліджень.
7. Крос-культурне психологічне дослідження.
8. Кількісні та якісні методи дослідження етнічної ідентичності.
9. Способи виміру соціальної та культурної дистанції. Шкала соціальної дистанції Е. Богардуса.
10. Асоціативний експеримент в етнопсихології. Метод інтерв'ю як засіб побудови моделі етнічних ситуацій.
11. Етнос, нація, народ. Види етнічних процесів та фактори, що сприяють етногенезу.
12. Психічний склад етносу: ментальність, характер, соціальні установки, етнічні стереотипи та традиції, етнічна картина світу, захисні механізми етносу.
13. Емоційний (емотивний), пізнавальний (когнітивний) та поведінковий (конативний) компоненти ментальності.
14. Соціально-психологічні та культурологічні ознаки нації.
15. Поняття «національний характер» та історія його дослідження (Р. Бенедікт, Е. Фромм, Е. Еріксон, Д. Клакхон).
16. Психологічні характеристики основних ознак етнічної самосвідомості та самооцінки.
17. Еволюція та рівень самосвідомості. Національна ідентифікація.
18. Історичний, екологічний та політичний чинник у формуванні етносу.
19. Підходи до вивчення особливостей українського етносу.
20. Вплив історичного, геополітичного та релігійного чинника на український національний характер.
21. Сутність, різновиди та функції етнічних стереотипів.
22. Етноцентризм та націоналізм, їх ознаки та умови виникнення.
23. Психологічні механізми засвоєння соціотипової поведінки (соціалізація, наслідування, ідентифікація).
24. Міграція та міжкультурна взаємодія.
25. Еволюція й особливості етнічних норм поведінки в історії культури.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Викладення теоретичного матеріалу з використанням опорного мультимедіа-конспекту; постановка проблемних питань, виконання навчального проекту, застосування міні-дискусії, виконання пошукових і творчих завдань із використанням теоретичного матеріалу; робота малих творчих груп; самостійний пошук необхідної довідкової інформації в різноманітних електронних ресурсах; консультації викладача.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль навчальної роботи студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою (регламент додається).

14. Методичне забезпечення

1. Підручники.
2. Методичні розробки із проведення практичних занять.

3. Комплекти завдань для комплексних контрольних робіт.
4. Матеріали лекцій та семінарських занять для мультимедійних презентацій.
5. Методичні рекомендації щодо організації лекційних, семінарських, практичних занять, індивідуально-дослідної роботи, самостійної роботи студентів., виконання курсових робіт, дипломних робіт.

ЛІТЕРАТУРА

№ п/п	Назва навчальної літератури	Вид	Наявність, примірників
	Нормативна		
1.	Арбеніна В. Л. Етносоціологія [Текст] : навч. посіб. / В. Л. Арбеніна. — 2-е вид., доп. і перероб. — Х. : Харківський нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна, 2007. — 316 с.	Навч. посіб..	1
2.	Етнос і соціум [Текст]. — К. : Наукова думка, 1993. — 171 с.	Монографія	1
3.	Етнополітологія в Україні. Становлення. Що далі? [Текст]. — К. : ПІЕНД, 2002. — 295с.	Навч. посіб.	Електронне видання
4.	Етнополітичний розвиток України [Текст] : Досвід, проблеми, перспективи. — К., 1997. — 212 с.	Навч. посіб.	1
5.	Українська етнологія [Текст] : навч. посіб. / За ред. В. Борисенко. — К. : Либідь, 2007. — 400 с.	Навч. посіб.	12
6.	Савицька О. В. Етнопсихологія [Текст] : навч. посіб. / О. В. Савицька, Л. М. Співак. — К. : Каравела, 2011. — 264 с.	Навч. посіб.	1
7.	Павленко, В. М. Етнопсихологія [Електронний ресурс] / В. М. Павленко, С. О. Таглін. — К., 1999. — 261 с.	Навч. посіб.	Електронне видання
8.	Львовичкіна А. М. Етнопсихологія [Електронний ресурс] : навч. посіб. / А. М. Львовичкіна. — К. : МАУП, 2002. — 144 с.	Навч. посіб	Електронне видання
9.	Антонюк О.В. Основи етнополітики. Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. - К.: МАУП, 2005. - 432 с. - Режим доступу: http://databasefed.ucoz.ua/Kurs1/Antonyuk_O_V_Osnovi_etnopolitiki.pdf ; http://imanbooks.com/book_441	Навч. посіб	Електронне видання
10	Стефаненко Т. Г. Этнопсихология: Учебник для вузов / Предисловие В. А. Садовничий. - М., 2004. - Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/stef/	Навч. посіб	Електронне видання
	Додаткова література		
11.	Глушко М. Етнографічне районування України: стан, проблеми, завдання (за матеріалами наукових досліджень другої половини ХХ - початку ХХІ століть) [Текст] / М. Глушко // Вісник Львівського університету. Серія історична. - 2009. - Вип. 44. - С. 179-214.	Стаття	1
12.	Калантаєвська, Г. П. Методичні вказівки до практичних занять з курсу «Етнологія та етнопсихологія» [Текст] : для студ. спец. 6.030301 «Журналістика» денної форми навчання / Г. П. Калантаєвська. — Суми : СумДУ, 2009. — 32 с.	Методичні вказівки	35
13.	Крысько В.Г. Этнопсихологический словарь.- М., 1999.- 343 с. - Режим доступу: http://vocabulary.ru/dictionary/1067	Термінологічний о-понятій-ний словник	[Електронний ресурс]

Рекомендована література:

1. Бойко С. Теоретико-методологічні засади дослідження національної самосвідомості українського народу // Мультиверсум. Філософський альманах. - К.: Центр духовної культури, - 2005. - № 45. - Режим доступу: http://www.filosof.com.ua/Jornel/M_45/Bojko.htm
2. Василькевич Х. Характеристика національного характеру сучасної української молоді [Електронний ресурс] / Христина Василькевич // Політична психологія. - 2003. - С. 21-27. - Режим доступу: <http://www.franko.lviv.ua/faculty/Phil/Visnyk/politpsyhol/r1/4Vasulkevuch.doc>
3. Куєвда В. Міфологічні джерела української етнокультурної моделі: психологічний аспект. Монографія. - Донецьк: Український культурологічний центр, Донецьке відділення НТШ, 2007. - 264 с. - Режим доступу: <http://www.experts.in.ua/baza/doc/download/mifetno.pdf>
4. Львовичкіна А.М. Етнопсихологія.- К., 2002. - 143 с. - Режим доступу: <http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?t=54895>; http://imanbooks.com/book_483
5. Махній М.М. Людина етнічна: Етнопсихологія в запитаннях і відповідях: Навчальний посібник. - Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2010. - Режим доступу: http://makhniy.blogspot.com/2010/07/blog-post_2036.html
6. Махній М. Homo ethnikos. Психологія і культура. – Чернігів, 2012. - 400 с. - Режим доступу: http://issuu.com/98125/docs/homo_ethnikos
7. Савицька О.В., Співак Л.М. Етнопсихологія. К.: Каравела, 2011. - 264 с. - Режим доступу: <http://pidruchniki.com/16760626/psihologiya/etnopsihologiya>
8. Стефаненко Т. Г. Етнопсихологія: Учебник для вузов / Предисловіе В. А. Садовничий. - М., 2004. - Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/stef/
9. Горбунова В. Основні парадигми дослідження етнічної свідомості в психології // Психологія. Збірник наукових праць. - К.: НПУ ім. М. Драгоманова. - Вип. 17. - 2002.
10. Махній М. Етноеволюція: Науково-пізнавальні нариси. - К., 2009.
11. Баронин А.С. Етнопсихологія. - К.: МАУП, 2000.
12. Белик А. А. Культурная (соціальна) антропологія- область научного дослідження и учебная дисципліна // Етнографіческое обозрение - 2000 - № 6.
13. Вундт В. Проблемы психологи народов. - М., 1998.
- Гачев Г. Д. Национальные образы мира. - М., 1988.
14. Гнатенко П. И., Кострюкова Л. О. Национальная психология: анализ проблем и противоречий. - К., 1990.
15. Гончаров О. А. Восприятие перспективы и пространственные представления у коренных жителей Крайнего Севера / О. А. Гончаров, Ю. Н. Тяповкин // Вопросы психологии. - 2007. - №1.
16. Дрожжина С.В. Толерантність як дієвий чинник демократизації сучасного українського соціуму // Мультиверсум. Філософський альманах. - 2006. - № 55.
17. Егорова А.И. Исследование полоролевых стереотипов народа саха // Этническая психология и общество. - М., 1997.
18. История ментальностей: историческая антропологія. Зарубежные исследования в обзорах и рефератах. - М., 1996.
19. Кісь Р. Західна психологічна антропологія (етнопсихологія) у 30-60-ті рр. ХХ ст.: Підходи, напрями, методи // Народознавчі зошити. - 1996. - Зош. 6.
20. Крысько В.Г., Деркач А.А., Саракуев Э.А. Этнопсихология. - Ч. 1-2. - М., 1992.
- Крысько В.Г., Саракуев Э.А. Введение в этнопсихологию. - М., 1996.
- Лебедева Н.М. Введение в этническую и кросс-культурную психологию. - М., 1999.
- Лебедева Н.М. Социальная психология этнических миграций. - М., 1993.
21. Лебедева Н.М. Теоретико-методологические основы исследования этнической идентичности и толерантности в поликультурных регионах России и СНГ // Идентичность и толерантность. - М., 2002.
22. Лозова О. М. Психосемантика етнічної свідомості. - К., 2007.

23. Лурье С.В. Метаморфозы традиционного сознания. Опыт разработки теоретических основ этнопсихологии и их применения к анализу исторического и этнографического материала. - СПб.: 1994.
24. Павленко В.Н., Таглин С.А. Факторы этнопсихогенеза. - Х., 1993.
25. Платонов Ю.П., Почебут Л.Г. Этническая социальная психология. - СПб., 1993.
26. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху / Пер. Микола Климчук; Пер., післямова Т. Цимбал; Наук.ред. Г. Касьянов. - К., 2006.
27. Стефаненко Т.Г. Индивидуальные стратегии конструирования этнической идентичности // Идентичность и толерантность. - М., 2002. // Идентичность и толерантность. - М., 2002.
28. Стефаненко Т.Г. Этнопсихология: практикум. - М., 2006.
29. Шкуратов В.А. Историческая психология. - М., 1997.
30. Шульга Н. А. Этническая самоидентификация личности. - К., 1996. Этническая психология и общество. - М., 1997.
31. Этнологическая наука за рубежом: проблемы, поиски, решения / Под ред. С.Я. Козлова, П. И. Пучкова. - М., 1991.

15. Інформаційні ресурси:

1. <http://ethnopsychology.narod.ru/index.htm> – онлайнний навчальний центр з етнопсихології
2. www.etnopsy.ru/links.htm#sci – кафедра етнопсихології і психологічних проблем полікультурної освіти. Інтернет ресурси з етнопсихології.
3. svlourie.narod.ru – спеціалізований сайт з етнопсихології С. Лур'є.
4. <http://ethnopsychology.narod.ru/libr> – бібліотека етнопсихолога.
5. <http://www.sova-center.ru/racism-xenophobia/> – матеріали по проявам національної нетерпимості.
6. <http://iea-ras.ru/index.php?go=Pages> – матеріали Інституту етнології та антропології РАН.
7. <http://subscribe.ru/catalog/socio/people/world> – збірка матеріалів по етнічній культурі.
8. <http://www.hist.msu.ru/Departments/Ethn/books.htm> – публікації кафедри етнології МДУ.
9. <http://psyhole.blogspot.com/> – блог, присвячений етнопсихології.

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

_____ Світайло Н.Д.

**РЕГЛАМЕНТ
МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОГО КОНТРОЛЮ І ОЦІНЮВАННЯ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ Етнопсихологія**

1. **Структура навчальної дисципліни:** загальний обсяг 150 год. (5 кредитів); лекції – 32 год.; практичні заняття - 16 год.; ПМК.
2. **Організація навчального процесу:** семестр викладання – 2.
3. **Шкала оцінювання з навчальної дисципліни:** R = 100 балів.
4. **Розподіл рейтингових балів за видами навчальної роботи:**
 - а) робота на аудиторних заняттях: 16 л. × 1 бал = 16 балів; 16 год. пр. × 1 бали = 16 балів;
 - б) виконання підсумкового тесту – 15 балів;
 - в) виконання завдання ПМК (розроблення та виконання навчального проекту, звітування за проектом) – 53 балів.

Умови ліквідації заборгованостей з поточної роботи: перескладання незадовільних оцінок з модульних контролів здійснюється не пізніше двох тижнів наступного модульного циклу, як правило, одноразово; при виконанні всіх запланованих видів навчальної роботи і незадовільній підсумковій оцінці з модульного циклу рейтингові бали студентів нараховуються; при позитивній оцінці за модульний цикл і виконанні всіх запланованих видів навчальної роботи підвищення рейтингового балу шляхом перескладання будь-якої складової навчальної роботи не здійснюється.

5. Підсумкове семестрове оцінювання навчальної роботи студента та умови допуску (недопуску) студента до підсумкового контролю:

Підсумкова семестрова оцінка за національною шкалою оцінювання та європейською шкалою оцінювання ECTS відповідно до накопичених рейтингових балів визначається із таких співвідношень:

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
		диференційований залік
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно
1-34	F	

6. Оцінювання знань студентів проводиться за національною шкалою та шкалою ECTS таким чином:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS		Критерії оцінок
		Оцінка	Пояснення	
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)	“Відмінно” – студент детально знає теоретичний матеріал та матеріал самостійної роботи, уміє давати визначення основних понять корпоративного управління, розуміє сутність основних положень теорії та вільно їх трактує, оперує термінологією з курсу корпоративне управління. Виконав ІНДЗ. На запитання викладача за програмою курсу відповідає не вагаючись.

				Опрацював теми для самостійного вивчення.
82–89	Добре	В	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)	“Дуже добре” – студент знає теоретичний матеріал корпоративного управління, виконав самостійну роботу. Виконав ІНДЗ. Вміє самостійно аналізувати матеріал з корпоративного управління та самостійно використовувати його у практичних розрахунках. На запитання відповідає.
75–81		С	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)	“Добре” – Все вище вказане виконує не повною мірою, однак знає теорію корпоративного управління. Здатний виконувати засвоєні види діяльності та окремі операції на практиці. Виконує завдання викладача. При відповідях на запитання вагається, але знаходить вірні рішення. Опрацював теми для самостійного вивчення.
67–74	Задовільно	Д	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)	“Задовільно” – знає основні теоретичні положення корпоративного управління, при повторенні матеріалу відразу працює якісніше. Відповідає на більшу частину запитань викладача. Опрацював теми для самостійного вивчення.
60–66		Е	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)	“Достатньо” – все вище вказане виконує не повною мірою, однак виконав тем для самостійного опрацювання. На більшу частину запитань викладача відповідає.
35–59	Незадовільно	FX	Незадовільно	“Незадовільно (з можливістю повторного складання)” – не виконані вимоги для оцінки “достатньо”, але студент виконує додаткові завдання в межах програми курсу корпоративне управління (ІНДЗ).
1–34		F	Незадовільно (з обов’язковим повторним курсом)	“Незадовільно з обов’язковим повторним курсом” – не виконані вимоги на рівні “достатньо”, не виконані додаткові завдання.

При отриманні підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими балами поточного контролю “Fx” студент має право на дворазову спробу отримання позитивної оцінки на заході підсумкового семестрового контролю (перше перескладання викладачеві, друге – комісії).

При отриманні підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими балами поточного контролю "F" студент не допускається до заходу підсумкового семестрового контролю, вважається таким, що має академічну заборгованість з навчальної дисципліни, і представляється деканатом до відрахування (крім випадків продовження деканатом ліквідації академічної заборгованості за наявності документально підтверджених поважних причин неспішності студента).

Провідний викладач
навчальної дисципліни _____ ст. викладач Павленко В.П.
(підпис)

Завідувач кафедри _____ Світайло Н.Д.
(підпис)

“ _____ ” _____ 2017 р.